

# САНА ОЛОХ

ССКП ЧУРАНЧЫГААБЫ РАЙКОМУН УОННА ҮЛЭЙНТЭР  
ДЕПУТАТТАРЫН ОРОЙХОНБААБЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

Ханхат  
1931 сүл алтынны  
15 нүүттэн тахсар

№ 38 (4325) 1973 сүл Нам мыйн 15 күнэ  
ОПТУОРУНЬУК Сыната  
2 харчм

## Л. И. Брежнев Польшага уонна ГДР-га добордуу ыалдыттааһына

Ыам мыйн 13 күнүгэр ССКП КК Генеральной секретара табаарыс Л. И. Брежнев Москвага эриллэн калла. Кини Польша Народнай Республикатыгар уонна Германия Демократической Республикатыгар добордуу ыалдыттаан сырытта.

ПНР-га уонна ГДР-га табаарыс Л. И. Брежнев итиник быраатты көрсүбүтүгэр, ССКП КК Генеральной секретара ПНР итинэн ГДР салайар деятеллэри кытары көрсүбүтүгэр уонна бэсиздэлэһиннэрэ итинэн хардарыта өйдөтөр быһыыга-майгыга аастылар. ССКП уонна ПХРД, ССКП уонна ГВССП көрүүлэрэ бары дүүлүлэһиллэбүт боппуруостарга толору сеп түбэһиһэллэрин өссө төгүл көрдөрдүлэр.

ССРС Верховнай Советын Президиумун соруудаһынан Л. И. Брежнев ПХРД бастагы секретарыгар Э. Герекке Ленин орден

нын туттарда, кини ити наһараадаһан Советскай Союз уонна Польша норуоттарынын икки ардыларыгар быраатты добордоһууну сайыннарыма уһулуччулаах оруолун, эйэ уонна социализм дымалаларын бөбөрүтүүгэ улахан үтүөлэрин иһин бэлэтэммитэ.

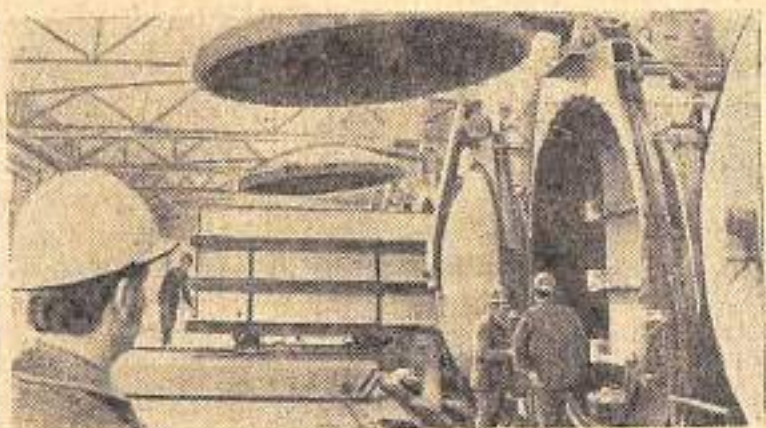
ГДР-га сылдыар кэмигэр Л. И. Брежнев ССРС уонна ГДР норуоттарынын икки ардыларыгар быраатты добордоһууну итинэн биригэ үлээлэһини сайыннарыма уһулуччулаах оруолун, эйэ уонна социализм дымалаларын бөбөрүтүүгэ кыһарыт улахан кылаатын иһин наһараадаһанымат ГВССП КК Вастагы секретарыгар Э. Хонеккерга ССРС Верховнай Советын Президиумун соруудаһынан Ленин орденын туттарда.

СССР.

## Л. И. БРЕЖНЕВ АХШ-ка ЫАЛДЫТТЫАБЫН ТУУНАН

1972 сүл нам мыйнар Москвага сылдыар кэмигэр АХШ президенти Р. Никсон атырбатынан уонна ол кэминэнэн сабууһунна сеп түбэһиннэри ССКП КК Генеральной секретара Л. И. Брежнев 1973 сүл бэс мыйн 18 күнүттэн 26 күнүгэр диэри Америка Холбохутаах Штаттарыгар официаллааһык ыалдыттыла.

СССР.



Чилиэн манааһах уонна ыраахана суох тутту матаарымааһа — гальбетон ГДР-га өгөһүлэр буолбута уонча сүл бунала. Силлөөккэ: Бейбэһи (Магдебург уонкуруга) металлургий уонна чөлүккэ конструкциялар комбинаттарыгар.

АДН—СССР фотолора.

## БАСТЫНТАН БАСТЫННАР ДЕПУТАККА КАНДИДАТТАР

БИИР САНААНАН

Нам мыйн 11 күнүгэр ветеринарнай станция, ветлаборатория үлэһиттэрин быһар иһиннэри муһнахтара буала. Онда ветеринарнай станция начальнига Б. Г. Тытыгынаев оройуоннаагы Совет быһарыгар 45 №-дээх Лесхозтаагы быһардыр уокуруктан депутатка кандидатынан түбүспансер врачыа комсомолка Мария Промышленна Посельскаяны туруорда.

Туруорулааһыт кандидатураны өйөөн-рабечайдар А. Е. Башарина, М. И. Алексеева, лаборанка Е. Ф. Бомбеева, лесхоз директора Н. И. Ахласов тыд өттүлэр.

С. ЧИЧИГИНАРОВ.

## Эдэр ыанньыксыкка үрдүк итэвэл

Калинин аатынан колхоз Төлөй иһиннэри А. Н. Аммосову Дирекцияга биригээдэти колхозтаахтара байлэрин быһар иһиннэри уопсай муһнахтарыгар оройуон Советыгар депутатка кандидаты туруоруу туһунан боппуруоһу дүүлүлэстэлэр.

Кинилэр 15 №-дээх Төлөйдөөгү быһардыр уокуруктан оройуон Советтатар депутатка кандидатынан бу биригээдэ эдэрман

БИИГИ КОРР.

## БАСТЫН БИРИГЭЭДЭ

Эрилик Эриетин аатынан колхоз Чакырдаагы биригээдэ колхоз биригээдэти колхоз биригээдэти буолар. Манна олохтоо биригээдэти комсомол Н. И. Дьячковская кырата суох өйөөһү. Үлэһиттэри кытта биригээдэти кэсэтин, кинилэри үлэһиттэри туруоруу, тэрийэр-салайар үлэни туһаары түмүгэр биригээдэти үлэ өлөрүмүтүгэ биригээдэти үрдүк.

Токуеу пилетка үлэ сүлүн түөрт мыйн ситиһиннэрдээх түмүкүлэрдэр. Түөрт мый түмүгүнэн үүт валовой маа 121,7 үүт сүдүлэрдэри атырлааһын 170,6, эти атырлааһын 122,2 барылаах туолулар. Биһиги сэтте мыйыгар биригээдэти борон сүдүлэрдэри атырлааһын 450 грамм атырлааһын ситиһиннэри. Сүдүү көмүсүгүнэн сүдүүлэрдэри сүдүлэрдэри 13 төбөнөн ачатыллына.

БИИГИ КОРР.

## Агитбригада айанныыр

таахтар ортолордугар иһиннэри товцова, Е. Иванова, А. Герасимовичаах элбэх агитационнай маа, Н. Барашков 30 д. а. кыттылаларынан концердары көрдөрүөхтэ, народнай театр пертуруарыгар кыһарыт айанныыр таахтар артиста П. С. Волонини көрдөрүөхтэ.

Иһин төгө агитбригада кыттылалары фермаларга, кулуунтарга, мыйн үлэһиттэри культурнай отууттарыгар Ф. Го

## МААССАБАЙ ЫҢЫЫГА КИИРДИЛЭР

ХАТЫЛЫ. Совхоз маннаагы отделениетин ыңырылаах эвенотун бурдун үүннэрээччилэрэ 560 гектарга сини саптардылар, 600 гектардаах бааһынаны пушенилаатылар. Бу үлэһиттэри улаах таһаарылаахтык П. Стручков уонна Д. Ефремов старшайдыр агрегаттара үлэһиттэлэр.

Коммунист С. Н. Литвинцев салайар эвенота бэһиннэтигэр маассабай ыңыыга турунна. Арбаа Чаран бааһыналарыгар сэтте сеппаны сеплут «Беларусь» трантордар сылдыаллар. Кинилэр кэминнэригэр сини катонтуур агрегат барар. Сизэ бурдугу сини самосвал мааһыналар таһаллар.

— Туох да сэлэһааныта суох бардаһытына, бүгүн иһиннэригэр диэри 500 гектар иһиннэри ыстарыахпыт, — диилэр ыңырылаах эвенот механнизатордара.

П. СЕДАЛИЩЕВ.

## БААҢЫНАЛАРГА ҮЛЭ КЭНГИИР

Мырыла. Отделение саасы 240 центнер бурдук синаматы мыйн үлэти күрүтүмнэһити эвенотун, 340 центнер бурдук синаматынына. Мыйн 11 гектарга мыйыла. Сини саптарыма икки ДТ-75, бири МТЗ, икки селэха, дүһүннэри таһыстылар. 120 гектар кэһиһа Чанда бааһыналарыгар сини саптарыма бүткө. Агрегаттар бу күнүгэр Амдэйдэ үлэти сылдыаллар. Мыйн эвенотун Д. Д. Ефремов салайар. Үлэ күннэри-түүннэри быһаһаа суох барар.

А. МАКАРОВ.

х х х

Одзулуун. Мыйн түөтү таһаарылаахтык сэлэһаан таһаар, Ыам мыйн 13 күнүгэр туругунан, 340 гектар иһиннэри сиргэ сини саптарылааһына.

А. МАКАРОВ.

х х х

Бахсы. Карл Маркс аатынан колхоз мыйн үлэти сэлэһаан таһаар. Икки биригээдэти анал мыйн эвенотара тарилан үлэһиттэлэр. Салайааччыларын Чыаһара биригээдэтигэр И. Ф. Протодьяков, Толонго — И. П. Шелюков аһаан таһыстылар. Сизэ бурдуга ыраастаан эвенотун таһыстылар.

Д. БАРАШКОВ.

## ҮЧҮГЭЙ СОНУННАР

26 сүл сылгыга

Селен Алексеевич Матвеев Ленин аатынан колхоз өһөр бастык сылгынына. Кини сылгыны уустук идэти 1947 сүлтан баһаһаһыта.

Токуеу пилетка икки бастагы сылгыгар үчүгэй көрдөрүүтэри атырлаа. Ол күрдүк, 1971 сүл таһаахха 77 биэттэн 61 күрдүк, 1972 сүл таһаахха 75 биэттэн 72 күрдүкү маан, колхозун экономота бөбөрүтүүгэр кырата суох кылааты кылларда. Биһиги 77 биэттэн үлэ кулунааһыт, уон

кадытын мүчү туһаһах кини дэһи барылаах.

Кини сылгыны көрөрүн-хараһарын таһаар сылгы саһар курууну тутар, аттары аһаһылар.

Е. КОЖУРОВ.

## КЫЛГАСТЫК

ХАДААР. А. П. Исмаилов төгө старшайдаах Кырыс ферматыгар үүтү валовойуон ыһаһын түөрт ыһаах, быһаһа 117,3 бырыһыан туолла. Биридин фуражнай ыһахтан үүтү ыһы 111,2 бырыһыан таһаһа.

х х х

ХАИАХСЫТ. Е. С. Назарова старшайдаах Сырыс ыһаһа-немсомольская ферматын манньаһыттарга түөрт ыһаһа күнэн валовойуон 62842 кг үүтү ыһылар. Бири фуражнай ыһахтан 332 кг оннугар 385 кг үүтү ыһылаһына.

Н. ФЕДОРОВ.

И. НАДИНСКАЯ.

Тыңа сыйынсаң, кузунша,  
библиотекалар уонна культу-  
раларо байыларын ыңтар үлө-  
рүн бары өтүсүм туһарымы-  
наһаа өксөтүр Советтарын бы-  
чык сыйлаһтарынан, кинилэр  
билэрунэн уонна тарыйыла-  
һан ситиһиллэр. Хаһа Совет-  
р культурунай-тардаһар төһө-  
дөр үлөлөрүнөр бэлдэһиллэ-  
һэр сүндүннэр үлө-хаһа-  
һардак туһарын көрөүт.

Минийнх бичр үчүгэй холбог-  
двал Кытаанах эдбилийн Со-  
ветын ижаакома (председатель  
Б. Т. Баранкова) култура тэ-  
рихтэлэрин үлээлэгэр система-  
лахх эхэлтэни, хомону огторо-  
буулгун снп. Өл да яһын мин-  
ианы Н. В. Захаров директор-  
лахх сельскэй култура динэт,  
А. Т. Поймарева гэбидиссөй-  
лахх библотека тэина М. Ива-  
нов гэбидиссөйдөх Арчыллах  
сельскэй кулууба култура икки  
сыллах похөдүгэр кыттан, үлэ-  
лэрин билээрлик тусардылар  
уонш атын кулуунтарта. Биб-  
лиотекартан үрдүк көрдөүлэ-  
ри ситиһэн, азыгыт икки сылга  
сүбүрүччү бастаатылар.

Манна культура таргалзлэрин үлэлэртэгэр нэбилнэк Советын оруул, сабыдылал улахна учна обществечность активнайдыг кытара харахха ыраарыллар. Крзуунтар учна библиотека байэлэрин үлэлэрин обществени- нэска көмөлөһүннэрэн, киин- дэргэ тырагирэн, мыталлар, Хөд- добур, агитээнэлэр залбах өртү- тэх үлэин мыталлар, киинлэр- өройгөнгө иккис мөстөлөөхлэр, кууун үлэлиттэри аналлар үлэ-

Бултура даяэтин- директор  
Николй Захаров салайар, тэ-  
йэр дьонунан атыктартан чор-  
бойна. Байэла үнэхүү куруһуотун

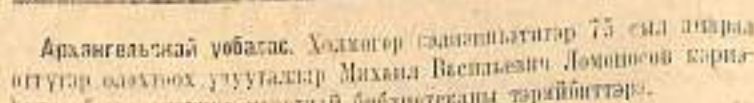
олдлаар, саяаттан сана үнцүү-  
лэри тийн туруорар. Республи-  
када бидээр хайвхардыт, спорт-  
смен. Кинийн ким барыта  
убиастаар, кини көрөрүүтүү,  
гүрүорсуутун аклаастаабт. От-  
тон художествоннай салайаачы  
Илтон Седалищев — талсаппаах  
художани, көрдөрөн агитациини  
кэрэхобиллээктин төрөйдө, үү-  
лүсэлэри, культура дьнятин  
не-гас өстүү үчүгэй не хойно-  
оойхтук тнэргэтан, онөрбүтүн  
гөрө көрөбүн. Орүйуонна тнэ  
спираттон бастакынан духонэй  
оркестры салдйан, аасныт са-  
йын орүйуон кишинтар коллек-  
тивини киллэрэн Кыаймы күчүн  
парадын ныргазэрдээхтик добу-  
буолзабыта. Бидинги 15 оёну  
үөрөт. Орёлор муунаада үм-  
сүгүйууларыгар үтүү сагалла-  
кыны онёрдо. Ол да ийин тө-  
рөннүтэр үрдүк сыанабыллары  
члар.

Бу коллектив уус-уран самодетельнооска оройуонуга биэр үчүгэй үлэсэринэн биллэр. Ону таспыт ийкэй сым субурууччу бастагы мистетэлэри илбэты да көрдөрөр. Ити ситэһинилэрин иһин совхостан телевизор, куу-

Минна барытыгар ийилинэ. Советтар испандоһа куус-көмө, төһүү булар. Испандоһа култура тариттаһары туһааннаах бонтуруостара бариэмнатар дуулайыһаллар. Совет испандоһун председателе К.Д. Баранкова, испандоһ секретара Е. П. Собакина уонна уорэх-култура бастайаһынай комиссиятын председателе Х. Н. Попов култура элэтин үлэтигэр албах сарыһа ыһараллар, байыларын аһынык кыттыһы ыларлар. Холбур, Будахин Дмитриевна уус-уран самодеятельнаска байат кыттан көрөөччүлэргэ көрөхсөтөр. Соторуаларыта буолан аһынык драматическай коллективтары көтүүгэ киин Күнүгү Мурастымыран «Албан кидэни» пьесатыгар Лөкүөрүгэ оруодун сүтүһиһлөхтүк тодорбутун иһин хуор биирбэрин ыла уонна бастагы еппениннэх дандоһунан наһаралдалаһа.

Ити курдук, нәйизлик Сөвөтүн быһаччы сазалаттанан, икки сымалах үлөлөрүн түзүгүнөн Кытаанактаары селскөй културга дыктат, библиотека Кыһыл амааны уонна Арымаалах булуубу быһиһалар чыстатыһалар. Кытаанактар минник үлөлөһөннөрү атыттарга үтүө холдоһор буолуон сон.

П. ПАВЛОВ,  
культура оройуоннаабы  
дьистин методуна.



Билгийн Холмотордааг оройгон ёлблэцэгтэй бондугар 40  
тыгмалдари чугасдари ханга, Библэцэга оюогүнэи оройгон кин-  
нин баллааа тыгмалча, оюохтоохторо ууниа чугасдари оюогүнэи-  
лэртэи, тиа бөхүмэлэртэи кинигэи тагтаачидар тулараллар.  
Библэцэга үлэвигээр сага кинигалэргэ дарагчидара көбөрөн-  
чидарэи, сага кинигалэр библэцэгидарын тэрийгидилалэр.  
Синимкка (хангастан унэ дэки): ёлблэцэгар Антонина Кли-  
мушина, дарагчидара Раиса Одиноква, дбонэментнай отдел сөбидэ-  
сэйгэ Клавдия Бозрчук.

Олохтоох Советтар бийбарда-  
ман көрсө политический-маассе-  
сей, тэрээнин-технической үлө  
руктарыгар магнайга сүбүх  
партийнай тариталар, партсом-  
лар секретардарыгар уонна агит-  
пунар начальниктарыгар семина-  
р буолла. Оһио үтүс кыһа сы-  
матта уонна бөһүрүөстэргэ  
экциялар аармыһылар. Семина-  
ры ССКН райкомун иккис се-  
ктэра М. Е. Пермяков сэлэйдэ  
чытта.

ОлохтооХ Советтар бичбард-  
ан корса оройуон халаайыста-  
лнай үлэлэрин сорох түчүктэ-  
рин уонна илнэки сорууттар тус-  
арынал партия райкомун секрет-  
ара Е. М. Макарова, олохтоох  
партия уоһунун секретара  
лектора Р. И. Васильев лекция-  
лара истилиннэ. Семинар түмүгэр  
тыраан туара сорууттарга ССКН  
райкомун иккис секретара М. Е.  
Неряков этии өтөрдө.

үлэһиттэр депутаттарын оройуоннааҕы Советын исполкомун БЫҺААРЫЫТА

1 № дээх Алабурдаабын быы-  
бардыар учаастан (каппэ — Чыап-  
пара). Маннь киирэллэр: урукку  
Алард нөһүлүгүн нөһүлүгүнэ,  
дээх туунара олоччу.

2. Мэдээх Бахсытаагы баян-  
бардыр учарстам (кинэ—То-  
рон). Манна кинэглээр, урукту  
Бахсы ийнхэгин явадлань-  
дох шуунара одоччу.

3 №-дээх Аимтаабы быйыбар-  
тыр участан (киинэ - Мана  
айы), Мана кинээлэр: Боту-  
гүр нэхиллэһи нэхиллэннэлээх  
тууһара олоччу.

4 №-дээх Болонгоогоору быйы-  
бардыыр участак (киинэ — иткэ  
Харбалы). Манна кинээлэр Су-  
буруусай аатынан сохор Бол-  
онгоогоу биригэздэтэн илһи-  
лэһиһээххүмүннэрэ өлөхтү.

5 №-дээх Кындаллааһы быы-  
бардыыр учаастак (иниһа — Кын-  
дал). Яанна тирээлээ: Утбу-  
туускай датынан сонгоо Кындал-  
лааһы биригээхэтэин көһөннөн  
һаллаах пууһундара олоһуу.

6 №-дээх Кытаанааттаабы  
ыбардыыр учуастак (хиргэ-  
Кидэтки). Манна кинээдэр: Су-

буруускай аатынан сөнхө: Кин-  
дэҥкитэҥи биригэдэттиг п-фн-  
лиэһиһэлээх пууһинара олочту.

7 №-дээх Белегубовскийдаары  
былбардыыр участан (күннэ  
Арыылаах). Маана кинерастар,  
Суфургуускай аатынан соһоо  
Арыылаахтаары биригэйдик  
күннэһэннээх пуускара өлөк-  
тү.

8 №-дээк Мугудайдаагы бэйл-бардыыр учаастак (кыны—Мара-лаайы). Манга кынар: урук-ку Мугудай кынылзгын тейриг-рыта олочту.

9 М-дээх Төлөйдөөбү быыбар-  
дыыр учкастан (киннэ - Төлөй  
Дүрүгө), Майна кинэрэ: урук-  
су Төлөй нэһилиэгин территорията  
одоочу.

10 Мэдэх Одьулуунзаагь  
 билибардыр участэк (кино—  
 Дьбыл) Манна кинроплор  
 Дьбыл, Тлатта Чаранга, Тогур-  
 гастаах, Собуот алаара, Тамах  
 уонна Бэрэ.

11 №-дээх Бабаратаабы бэл-  
бардыр участан (кино Урах-  
Күөр), Маана кинээлэр Урах-  
Күөр, Баһылай Алаһа, Харла-  
һыйа, Сутуруулаах.

12 №-дээх Сөлөһөсэттээх  
ҕыбардьыар участан (хитта —  
Иларакка). Маһа көһөр: Со-  
лөһөс пайдаланган территорията  
соччу.

13 №-дээх Сылангаары быһаарыыр учуастан (киинэ МҮҥү

үсэл, Манна кирилээр: Унун  
үсөл, Бөхүйэ унна Бэрэтэри  
пригээдэ нэһилэгинмэлэх нуу-  
ри олоччу.

14 №-дээх Улахан Күүлээри  
ыбардыыр участан (киинэ —  
Улахан Бүтэ) Манаа өкүрөр б  
ууруускай аатынан \* соҕхон  
Улахан Күүлээри барытаада  
оччу.

15 № дэх Түөйтээди бы-  
рдыр ухаастан (шинэ—Оу-  
р), Манна кириэлэр: Субу-  
ускай аатын соххо Түөй-  
ээди бэргээдэтин кэһиэлэниэ-  
эх тутууна олохт.

16 №-дээх Хадардаабы быы- б  
рдыар участан (биир—Үрүг К  
гол), Манна кинжалар: Үрүг р  
гол, Кырыс, Улахан Сыһыа, о  
ирн-Холдоос.

17 Мөдээх Уурбатаагы бмы- б  
рдымр учавстан (шинэ- Хер- и  
) Манна кинрөлэр Уурца, р  
абын олбут, Куулуна, Мөлөй, р  
оботой Тамага сайымктар, т

18 М-дээх Хатылгытаагы бэй-  
рдыныр учуастап (иинэ ман-  
гыт Харбала). Манна хиргалдар  
буруускай латыан сохон Ха-  
лыгытаагы биргээдэтин, көһө  
күнэньээдэх сууһунара олоһчу.

19 №-дээх Хайдахсытталары  
ыйбардыыр участкаан (санаа —  
ора Куол). Манна кыһар,  
Идахыт нэһилиэгин территорията  
олоччу.

20 №-дээх Хоптоботоосуу бөлүгүр  
рдыр участан (Киниз — Дин)  
Мана киниллэр: Хопто  
бүтүдүтүн нэбиллэннэллэр  
уулар, адоочу.

21 №-дээх Мэдэхэнтээби  
ньбардыр участан (киинэ —  
бахан 369). Манна кинралар,  
уукку Мэдэхэи нэһилиэтин  
эриторията баччу уонна бүт-  
д.

22 №-дээх Чанырдаабы быы-  
рдыыр участан (киинэ - То-  
он). Манна киһирэс Чакыэ  
һидиэни территорията өлөхтү

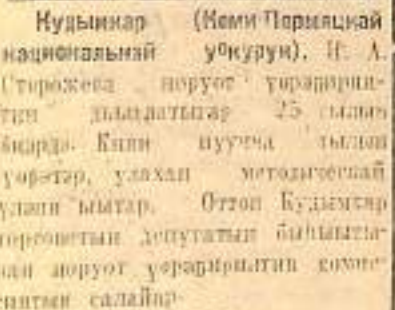
23 №-дээх Чурапчытаабы  
бардыр участан (киинэ —  
лутура дыһага). Маана кин  
с Чурапчы саллаһына тэ  
отчу

24 №-дээх Новгороддоогыаы  
ыбардаһыр участан (киинэ)  
террит-осуола). Манна кин-  
илар: Мурун-Тымылһа, Зүгэ  
кэрима, санаторий уонда ни-  
инат-осуола территорията  
очту.

Улсын тэтгэгчид  
Чуулалчид оройноо  
Советын иргэдийн  
председатель:  
Р. БУРНАШЕВ

Улзхиттар депутаттарын  
Чурапчы оройуонундаах  
Советын исполкомун  
секретара:  
А. ЗАХАРОВ

1973 с. мамының 8 к.



Синьокма: РСФСР- бекүбүлү-  
гүн үтүөлөх үчүүтала Н. А.  
торожевы.

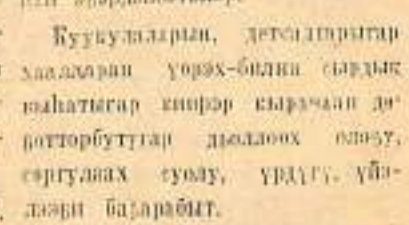
## ОСКУДА МУЗЕЙА

С. ЗВЕРСТОВ,



Синимонд: байнгын аргаар уур  
эрэгчлэр. Светлана Петрова,  
Гана Белоусов уонна Гена Кули-  
ков оркула музейыгар илбирит  
сана экспонаттары кытары бил-  
сэлээр.

Семинар кыттыкылахтарынтар  
кыһаанын огуола коллективна  
«Ула уонна үөрэ» дьон тем-  
тичскай бизчарин тэрийдэ. Биз-  
чарга ИБСЛРС райкомун секретарь



Ю. Дьяконов фотота.  
ССТА фотохрониката.

